

Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen

-ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

www.thl.fi

Ohjaus 18/2017

Hanna Soini, Outi Lyytikäinen ja Petri Ruutu

Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen -ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksista

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

© Kirjoittajat ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-302-920-0

ISSN 2323-4172

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-920-0>

Helsinki 2017

Sisältö

Tiivistelmä	4
Johdanto	5
1 Tausta ja tavoitteet.....	6
1.1 Maahanmuuttajat	6
1.2 Tuberkuloosi ja maahanmuuttajat.....	7
1.3 Terveystarkastuksen tavoite	7
2 Infektiotautien seulonnan periaatteista	8
2.1 Kohderyhmä ja terveystarkastusten järjestäminen	8
2.1.1 Kohderyhmä	8
2.1.2 Järjestäminen	8
2.1.3 Sairaanhoidosta aiheutuvien kustannusten kattaminen	9
2.1.4 Terveystarkastuksen sisältö.....	10
3 Lisätietoa	11

Tiivistelmä

Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen

Ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksesta

Tämän Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohjeen mukaan erittäin korkean tuberkuloosi-ilmaantuvuuden maista kotoisin oleville maahanmuuttajille tulee järjestää vapaaehtoinen tuberkuloosin seulontatutkimus, mikäli Suomessa oleskelun kesto on todennäköisesti yli kolme kuukautta. Tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maat ovat nähtävissä THL:n verkkopalvelussa osoitteessa <http://www.thl.fi/attachments/Infektiotaudit/Maaluettelo.pdf>

Seulontatutkimus koostuu sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan suorittamasta alkuhaastattelusta kahden kuukauden kuluessa maahan tulosta sekä samalla käyntikerralla tai mahdollisimman pian sen jälkeen järjestetystä keuhkojen röntgenkuvauksesta. Seulonta voidaan yhdistää esimerkiksi opiskeluterveydenhuoltoon tai työterveyshuoltoon liittyvään muuhun käyntiin mikäli tämä toteutuu kahden kuukauden kuluessa maahantulosta. Seulonnan tulisi olla henkilölle maksutonta.

Tuberkuloosin seulonnan tavoitteena on suojata tutkittavan henkilön omaa terveyttä ja katkaista tartuntaketjut, jolloin myös muuta väestöä suojellaan tuberkuloositartunnoilta. Varhainen seulonta vähentää tuberkuloosille altistuneiden määrää ja tuberkuloosiepidemioista aiheutuvia kustannuksia.

Ohje täydentää sosiaali- ja terveysministeriön edelleen voimassa olevaa ohjetta Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien ehkäisy (STM:n Julkaisuja 2009:21). THL on antanut ohjeen (THL Ohjaus 19/2017) tietyissä hoito- ja hoivatehtävissä toimivien tuberkuloosiselvityksestä perustuen tartuntatautilain (1227/2016) 55 §:ään.

Johdanto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa seuraavan ohjeen maahanmuuttajien terveystarkastuksista keuhkotuberkuloosin varhaiseksi toteamiseksi. Tämä ohje korvaa STM:n ohjeen Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen. Ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksesta (STM:n Julkaisuja 2014:8).

STM:n edelleen voimassa oleva ohje Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien ehkäisy (STM:n Julkaisuja 2009:21) käsittelee sekä tuberkuloosin että eräiden muiden infektioiden ehkäisyä mainituilla maahanmuuttajaryhmillä. Tartuntatautilain (1227/2016) 55§ säättää tiettyihin hoito- ja hoivatyötehtäviin tulevien terveydentilan selvityksistä tuberkuloositartuntojen torjumiseksi, mihin perustuen THL on antanut ohjeen (THL Ohjaus 19/2017).

Infektiotautien seulonnan tavoitteena on suojata tutkittavan henkilön omaa terveyttä ja katkaista tartuntaketjut, jolloin myös muuta väestöä suojellaan tartunnoilta. Ohjeen tavoitteena on yhtenäistää muita maahanmuuttajaryhmiä kuin pakolaisia ja turvapaikanhakijoita koskevia tuberkuloosin seulontaterveystarkastusten käytäntöjä.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien seulontaa koskevat järjestely- ja kustannusvastuut on tarkoin määritelty voimassa olevassa lainsäädännössä. Eräiden muiden maahanmuuttajien osalta voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole määritelty selkeitä järjestämisvelvoitteita ja kustannusvastuita infektioiden seulonnan toteuttamiseksi.

1 Tausta ja tavoitteet

1.1 Maahanmuuttajat

Vuosittain Suomeen muuttaa noin 30 000 henkilöä. Vuoden 2016 lopussa Suomessa asui noin 245 000 ulkomaan kansalaista, ja ulkomailla syntyneitä oli yli 300 000.

Maahanmuuttajien ryhmiä ja muita syitä maahantuloon ovat

- Opiskelijat
- Työhön tulevat
- Paluumuuttajat (mm. inkerinsuomalaiset)
- Perhesiteen perusteella maahan saapuvat
- Adoptiolapset
- Ulkomailla pitkään oleskelleet
- Paperittomat maahan tulijat
- Pakolaiset
- Turvapaikanhakijat

Pakolaiset ja turvapaikanhakijat sekä heihin kohdistuva infektio-ongelmien ehkäisy on esitetty STM:n ohjeessa 2009:21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio ongelmien ehkäisy (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2939-5>), joka määrittelee näihin ryhmiin kohdistuvan terveystarkastustoiminnan järjestelyn, kustannusvastuut ja lääketieteellisen sisällön.

Muista maahanmuuttajaryhmistä on lisätietoja Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa 2013:12 Valtakunnallinen tuberkuloosiohjelma 2013 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3414-6>).

Maahanmuuttajaopiskelijat sekä Suomeen työhön saapuvat asuvat Suomessa hyvin eripituisia jaksoja.

Paluumuuttaja on ulkomailta Suomeen muuttava ulkosuomalainen, joka on asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen. Suomessa paluumuuttaja-käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä.

Perhesiteen perusteella maahan muuttavien ja adoptiolasten Suomessa oleskelu on useimmiten pitkäkestoinen tai pysyvä.

Työterveyslaitos on antanut suosituksen tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maihin lähtevien ja sieltä palaavien työntekijöiden terveystarkastuksista (<https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2016/10/Ohjeita-suuren-tuberkuloosiriskin-maihin-muuhun-ty%C3%B6h%C3%B6n-menev%C3%A4lle.pdf>)

Paperittomalla maahan tulijalla tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole oleskelulupaa maahan, jossa hän oleskelee, tai hän on muusta syytä vailla oikeutta käyttää maan terveydenhoitopalveluja. Moni heistä tulee tuberkuloosin korkean esiintyvyyden maista.

1.2 Tuberkuloosi ja maahanmuuttajat

Suomessa syntyneiden henkilöiden tuberkuloosin vähentyessä nopeasti yhä suurempi osa uusista tuberkuloositapauksista esiintyy tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maista tulevassa väestössä, jossa tuberkuloosi on tyypillisesti nuorten ja työikäisten sairaus. Suomessa noin puolet tuberkuloositapauksista esiintyy henkilöillä, jotka ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Muissa Pohjoismaissa maahanmuuttajien osuus uusista tuberkuloositapauksista on 70–80 %, ja on todennäköistä, että Suomessa kehitys päättyy samaan tilanteeseen seuraavan vuosikymmenen aikana.

Suomessa syntyneillä tuberkuloosin ilmaantuvuus on 3–4 tapausta 100 000 asukasta kohden vuodessa, ja tuberkuloositapauksista valtaosa esiintyy ikääntyneillä. Kokonaisuutena Suomen maahanmuuttajilla ilmaantuvuus on yli viisinkertainen Suomessa syntyneisiin verrattuna, mutta tällöin maahanmuuttajiin sisältyy myös huomattava määrä tuberkuloosin matalan ilmaantuvuuden maista muuttaneita. Tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maat sijaitsevat Saharan eteläpuoleisissa Afrikassa sekä Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa. Ilmaantuvuus on näillä alueilla yleisesti 300–400 tapausta 100 000 asukasta kohden vuodessa, joissakin maissa jopa yli 1000 tapausta 100 000 asukasta kohden vuodessa, valtaosin nuorilla ja työikäisillä.

Korkean ilmaantuvuuden maasta tulevan riski sairastua tuberkuloosiin on suurin pian maahantulon jälkeen. Tämä on peruste tuberkuloosin seulonnan suorittamiselle mahdollisimman pian maahantulon jälkeen. Tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maista tulevien riski sairastua tuberkuloosiin on kuitenkin suurentunut koko loppuiän. Tietoisuutta tästä pitkäaikaisesta riskistä on tärkeä lisätä ja ylläpitää terveydenhuollon perus- ja täydennyskoulutuksessa.

1.3 Terveystarkastuksen tavoite

Tavoitteena on tunnistaa varhain tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden ($\geq 150/100\ 000$) maista tulevilla maahanmuuttajilla keuhkotuberkuloosi, jolloin taudin varhaisessa vaiheessa annettu hoito estää komplikaatioiden synnyn sekä taudin kehittymisen tartuttavaksi, ja tartuttavassa vaiheessa katkaisee tartuttavuuden nopeasti ehkäisten näin tuberkuloosin leviämistä väestössä.

Seulonnan kohteena ovat ne maahanmuuttajat, joiden oleskelu Suomessa tulee maahantulovaiheessa käytettävissä olevien tietojen perusteella olemaan yli 3 kuukautta. Tiedot voivat perustua esim. oleskelu- tai työluvan pituuteen sekä opinto-ohjelman ennakoituun kestoan. Oleskelun kesto on todennäköisesti yli 3 kuukautta kaikilla paluumuuttajilla ja perhesiteen perusteella maahan muuttavilla.

Keuhkotuberkuloosissa yskiessä, aivastaessa ja puhuessa syntyvän aerosolin ilmaitse aiheuttamalle tartunnalle voi altistua suuri määrä henkilöitä ennen tuberkuloosiepäilyn syntyä. Tästä johtuva mittava epidemiaselvitys- ja altistuneiden jäljitystyö, sekä tartunnan ja taudin saaneiden hoidon aiheuttamat merkittävät kokonaiskustannukset muodostavat perusteet myös muiden, erittäin korkean tuberkuloosin esiintyvyyden maista tulevien maahanmuuttajien kuin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden keuhkotuberkuloosin seulonnalle.

2 Infektiotautien seulonnan periaatteista

Suomi ei aseta terveydellisiä vaatimuksia maahantulolle eikä Suomen maahanmuuttopolitiikka sisällä terveydellisiä kannanottoja. Maahanmuuttajaa ei käännytetä maasta terveydellisin perustein eivätkä maassa oleskelun hakemusta käsittelevät virkailijat saa tietää maahantulotarkastuksen yhteydessä tai myöhemmin tehtävien seulontatestien tutkimustuloksia.

2.1 Kohderyhmä ja terveystarkastusten järjestäminen

2.1.1 Kohderyhmä

Tuberkuloosin *seulonta toteutetaan vapaaehtoisena mahdollisimman pian maahantulon jälkeen* maahanmuuttajille, jotka täyttävät seuraavat ehdot:

- Syntymämaa tai kansalaisuus on tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maa (≥ 150 tapaus/100 000 asukasta/vuosi)
- Suomessa oleskelun kesto on todennäköisesti yli 3 kuukautta

Tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maat ovat nähtävissä THL:n verkkopalvelussa osoitteessa <http://www.thl.fi/attachments/Infektiotaudit/Maaluettelo.pdf>

Jotta suosituksen tavoitteena oleva tuberkuloosin torjunta toteutuu, seulonta tulee tehdä mahdollisimman pian maahantulon jälkeen, kun maassa oleskelun kesto on todennäköisesti yli 3 kuukautta, odottamatta kolmen oleskelukuukauden täyttymistä.

Pienet lapset eivät yleensä tartuta tuberkuloosia, mutta sairastuvat vakaviin tuberkuloosimuotoihin. Tuberkuloosin toteamisesta ja hoitamisesta hyötyvät lapset itse, seulonnalla ei tavoitella ympäristön suojaamista.

Seulonta on vapaaehtoinen oireettomalla henkilöllä. Mikäli on perusteita epäillä keuhkotuberkuloosia oireiden perusteella, voidaan keuhkoröntgenkuvaus tehdä myös tahdosta riippumatta.

2.1.2 Järjestäminen

Koska muiden maahanmuuttajaryhmien kuin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektioiden seulonnan järjestämiselle ei ole säädösvelvoitetta, seulonnan järjestäminen keuhkotuberkuloosin varhaiseksi toteamiseksi edellyttää paikallista tai alueellista tarkoituksenmukaisten järjestelyjen sopimista. Edellytyksenä on myös riittävien resurssien osoittaminen seulontatoimintaan, jonka tavoitteena on vähentää perus- ja erikoissairaanhoidon kuormitusta komplisoituneen tuberkuloosin hoidossa sekä ehkäistä laajamittaisten altistumis- ja epidemiaselvitysten ja lisätapausten aiheuttama työ.

Opiskelijoiden tuberkuloosin seulonta toteutetaan tarkoituksenmukaisimmin opiskelijaterveydenhuollossa. Tällöin järjestäjä voi olla oppilaitoksen luonteesta riippuen kunnallinen kouluterveydenhuolto, kunnallinen opiskelijaterveydenhuolto tai ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS). Terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n perusteella kunnan terveydenhuollon on järjestettävä opiskelijaterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille

heidän kotipaikastaan riippumatta. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssä oppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto. Terveydenhuoltolaissa todetaan myös, että opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) velvoittaa kunnan järjestämään ammatillisissa kouluissa, lukioissa sekä ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelijoille määräaikaista terveystarkastuksia (3§ ja 9§).

Tartuntatautilain perusteella (1227/2016 55§) työnantaja veloitetaan potilaiden tai asiakkaiden suojaamiseksi vaatimaan tietyissä tehtävissä toimivalta työntekijältä selvitys siitä, että tämä ei sairasta hengityselinten tuberkuloosia. THL on antanut työntekijän terveystarkastuksia koskevan ohjeen (THL Ohjaus 19/2017)

Muuhun kuin hoito- ja hoivatyöhön Suomeen tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maista tulevien tuberkuloosiseulonta suositellaan tehtäväksi työnantajan käyttämässä työterveyshuollossa.

Tämä ohje ei koske pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, joiden infektio-ongelmien ehkäisy on esitetty STM:n ohjeessa 2009:21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien ehkäisy (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2939-5>). Näiden ryhmien keuhkotuberkuloosin seulonnassa käytetään edelleen lähtömaan tuberkuloosi-ilmaantuvuuden rajana ≥ 50 tapausta/100 000 asukasta vuodessa.

Tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maista Suomeen perhesiteen (aviopuoliso, lapset) vuoksi muuttavien sekä adoptiolasten seulonta suositellaan tehtäväksi perusterveydenhuollossa. Nämä ryhmät saavat yleensä nopeasti asumisoikeuden ja oikeudet sosiaali- ja terveystalvelujen käyttöön. Seulontatarpeen arviointi tulisi muistaa arvioida, kun perhesiteen vuoksi maahan saapuneet käyttävät äitiys- tai lastenneuvolan palveluita.

Mikäli kunnassa on maahanmuuttokoordinaattori, tämä voi saada tietoonsa rekisteriteitse tuberkuloosin korkean ilmaantuvuuden maista kuntaan muuttavat, ja toimia eräiden maahanmuuttajaryhmien osalta seulonnan koordinaattorina perusterveydenhuoltoon seulontakutsun toteuttamiseksi.

Kun tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maassa syntynyt tai pitkään asunut henkilö tulee suorittamaan palvelusta puolustusvoimissa, tuberkuloosin seulonta suositellaan järjestettäväksi kutsuntatar- kastuksen yhteydessä tai välittömästi palveluksen alkaessa.

Henkilöille, jotka ovat asuneet yli vuoden tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maassa, suositellaan tuberkuloosin seulontaa heidän palatessaan Suomeen. Tämä voidaan tarkoituksenmukaisimmin toteuttaa perusterveydenhuollossa tai työterveyshuollossa.

Tuberkuloosin seulonnan kustannuksista vastaa seulonnan järjestävä organisaatio, jollei paikallisesti sovita toisin. Keuhkotuberkuloosin varhaisella toteamisella voidaan säästää huomattavia kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa lähiympäristössä esim. oppilaitoksessa tai työpaikalla altistuu suuri määrä henkilöitä tartunnalle diagnoosin viivästyessä. Seurauksena on usein laajamittainen tartunnanjäljitys ja uusia tuberkuloositapauksia.

Paperittomien maahanmuuttajien tilanteesta johtuen ei ole realistinen tavoite, että heitä voitaisiin järjestelmällisesti saada terveystarkastuksiin maahan tulon jälkeen. Heidän hakeutuessaan sairauden vuoksi terveyspalveluihin on tärkeää muistaa tuberkuloosin mahdollisuus diagnostiikan toteuttamiseksi.

2.1.3 Sairaanhoidosta aiheutuvien kustannusten kattaminen

Tuberkuloosin varhaisen toteamisen tavoitteena on hoidon tehostuminen ja sekundaaritapausten esto. Tavoitteen saavuttamiseksi seulonnan ja hoidon tulee aina olla tutkittavalle maksutonta.

2.1.4 Terveystarkastuksen sisältö

Terveystarkastus sisältää haastattelun, keuhkojen röntgenkuvauksen ja neuvonnan/tiedottamisen tuberkuloosista.

Haastattelu

Saira- tai terveydenhoitaja suorittaa alkuhaastattelun kahden kuukauden kuluessa maahan tulosta. Jos heti maahantulon yhteydessä ei ole ollut yhteyttä organisaatioon, joka toteuttaa seulontoja, tehdään seulonta viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun maahanmuuttaja ilmoittautuu organisaatioon (oppilaitos, työpaikka, puolustusvoimat ym). Terveystarkastusta tehtäessä käytetään tarvittaessa apuna tulkkia.

Haastattelussa läpikäytäviä asioita ovat:

- oleskelualueet ja olosuhteet ennen muuttoa
- aiemmin mahdollisesti sairastettu tuberkuloosi ja siihen annettu hoito
- lähiympäristössä sairastettu tuberkuloosi
- yskä, yskökset, veriyskä, laihtuminen, kuumeilu, ruokahaluttomuus, yöhikoilu.

Seulottavalle annetaan tietoa tuberkuloosista ja sen oireista. Erityisesti on mainittava tuberkuloosin oireiden kehittymisen mahdollisuus Suomessa oleskelun aikana. Seulontaan osallistuvaa kehoitetaan hakeutumaan viipymättä lääkärin vastaanotolle, jos hänelle ilmaantuu mahdollisia tuberkuloosin oireita. Yleisesite tuberkuloosista ja potilasohje käännettynä 15 kielelle ovat saatavissa verkko-osoitteesta <http://www.filha.fi/fi/julkaisut/tuberkuloosi/yleisesite-ja-potilasohje>.

Seulontaan osallistuvilta pyydetään suostumus tehtäviin tutkimuksiin.

Hoitajan tarkastuksesta ohjataan lääkärille selvästi sairaat henkilöt viiveettä sekä ne, joiden keuhkoröntgenkuvassa ilmenee poikkeavia tuloksia. On tärkeä muistaa, että oireinen keuhkotuberkuloosi ei alkuvaiheessa aina aiheuta selviä muutoksia keuhkoröntgenkuvassa.

Röntgentutkimus

Keuhkoröntgenkuva (etu- ja sivukuva) otetaan alkuhaastattelun yhteydessä tai heti sen jälkeen. Oireettomille raskaana oleville keuhkoröntgenkuvaus tehdään viimeisen raskauskuukauden aikana. Röntgenkuvan lausunto pitää toimittaa tutkimuksen pyytäjälle viiveettä, ja kiireellisenä, mikäli lausunnossa havaitaan muutoksia.

Tiedottaminen

Maahanmuuttajalle annetaan tiedote, josta selviävät seuraavat seikat:

- tutkimukset ovat vapaaehtoisia
- testitulokset ovat salassa pidettäviä eikä niitä luovuteta maahanmuuttoviranomaisille
- tutkimuksen tarkoitus on edistää maahanmuuttajan terveyttä
- tutkimuksella pyritään myös estämään mahdollisen tuberkuloosin leviäminen
- selostus röntgenkuvauksesta

- suostumuspyyntö tutkimusten tekoon
- jos todetaan tuberkuloosi, hoito on hoidettavalle ilmainen
- suostumuspyyntö terveystietojen edelleen lähettämiseen ja luovuttamiseen toiselle terveystietojen omistajalle
- tuloksesta annetaan tieto tutkittavalle ja yksin ilman huoltajaa tulleen alaikäisen edustajalle.

Tämän ohjeen liitteenä on tiedote seulottavalle. Maahanmuuttajalle on hyvä seulonnan yhteydessä korostaa, että vastaisuudessa on syytä hakeutua tutkimuksiin, jos ilmaantuu tuberkuloosiin viittaavia oireita, erityisesti pitkittävää yskää.

3 Lisätietoa

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien ehkäisy, STM:n julkaisu 2009:21
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2939-5>),

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkopalvelu: Korkean tuberkuloosi- ilmaantuvuuden maat sekä pakolaisilta ja turvapaikanhakijoilta maakohtaisesti seulottavat sairaudet [http://www.thl.fi/attachments/Infektiotaudit/ Maaluettelo.pdf](http://www.thl.fi/attachments/Infektiotaudit/Maaluettelo.pdf)

Valtakunnallinen tuberkuloosiohjelma 2013, STM:n julkaisu 2013:12
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3414-6>)

Suositus tuberkuloosin tartunnanjäljityksestä, THL:n ohje xx:xx
(<http://julkari.fi/handle/10024/80303>)

Yleisesite tuberkuloosista ja potilasohje käännettynä 15 kielelle
<http://www.filha.fi/fi/julkaisut/tuberkuloosi/yleisesite-ja-potilasohje>

Työntekijälle tehtävät terveydentilan selvitykset tuberkuloositartuntojen torjumiseksi, THL Ohjaus 19/2017
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-921-7>

LIITE 1

Maahanmuuttajan terveystarkastus keuhkotuberkuloosin toteamiseksi (muu maahanmuuttaja kuin pakolainen tai turvapaikanhakija)

Seulonnan kohteet:

- Syntymämaa tai kansalaisuus on tuberkuloosin erittäin korkean ilmaantuvuuden maa (≥ 150 tapausta/100 000 asukasta/v) <http://www.thl.fi/attachments/Infektiaudit/Maaluettelo.pdf>
- Suomessa oleskelun kesto on todennäköisesti yli 3 kuukautta

Seulontatutkimukset:

- Alkuhaastattelu ja – tarkastus kahden kuukauden kuluessa maahan tulosta
  - jos maahantulon yhteydessä ei ole ollut yhteyttä organisaatioon, joka toteuttaa seulontoja, tehdään seulonta viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun maahanmuuttaja on yhteydessä organisaatioon (oppilaitos, työpaikka, puolustusvoimat ym)
  - terveystarkastusta tehtäessä käytetään tarvittaessa apuna tulkkia
  - selvästi sairaat lähetetään lääkärin tutkimukseen
- Thorax-röntgen alkuhaastatteluun liittyen
  - oireettomille raskaana oleville viimeisen raskauskuukauden aikana
  - Thorax-röntgenkuvauksen tulos tutkimuksen pyytäjälle viiveettä, poikkeava lausunto kiireellisenä

Yleisesite tuberkuloosista sekä potilasohje, kun tuberkuloosi on todettu, ovat saatavilla 15 kielelle käännettynä verkko-osoitteesta

<http://www.filha.fi/fi/julkaisut/tuberkuloosi/yleisesite-ja-potilasohje>

LIITE 2

Tiedote seulottavalle

Hyvä terveystarkastukseen osallistuva

Kaikille maahanmuuttajille, jotka saapuvat Suomeen kolmea kuukautta pitemmäksi ajaksi maista, joissa tuberkuloosi on erittäin yleinen, järjestetään maksuton vapaaehtoinen terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan haastattelun ja neuvonnan lisäksi keuhkojen röntgenkuvaus. Tutkittava ohjataan tarvittaessa lääkärin vastaanotolle oireiden ja tutkimustulosten perusteella.

Tutkimukset tehdään Teidän itsenne ja lähipiirissänne olevien terveyden edistämiseksi ja mahdollisen tarttuvan taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Vastaukset ovat salassa pidettäviä eivätkä tule muiden kuin itsenne sekä teitä hoitavan hoitohenkilökunnan tietoon. Tiedot tutkimuksista eivät tule maahanmuuttoviranomaisten tietoon. Tietoja luovutetaan muualle vain Teidän luvallanne. Poikkeuksena tästä ovat tuberkuloosia koskevat tiedot niille terveydenhuollon toimintayksiköille, jotka osallistuvat mahdollisesti todetun tuberkuloosin hoitoon. Jos Teillä todetaan tuberkuloosi, hoito on ilmainen.

Suostun edellä mainittuihin tutkimuksiin

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Terveystarkastuksen toteuttava organisaatio/yksikkö

Yhteystiedot

LIITE 3

Jatkotoimet, jos havaitaan tuberkuloosiin viittaava löydös

Jos keuhkoröntgenkuvassa on epäselvä, mahdollisesti tuberkuloosiin viittaava löydös, ja/tai seulottavalla henkilöllä on epäselvää pitkittynyttä yskää tai yskösten nousua, otetaan yskösten tuberkuloosivärjäys ja –viljelynäytteet viipymättä kolmena peräkkäisenä aamuna. Henkilöstä tehdään myös lähete erikoissairaanhoidon. Mikäli oireettoman henkilön keuhkoröntgenkuvassa todetaan tuberkuloosiin sopivat löydökset, tutkittavalle tehdään kontrolliröntgenkuvaukset 6 kk:n ja 12 kk:n kuluttua ensimmäisestä kuvauksesta.

Jos potilaalla on tuberkuloosiin sopivia oireita ja keuhkoröntgenkuvassa havaitaan selvät tuberkuloosiin sopivat muutokset, konsultoidaan puhelimitse vastaanottavaa sairaalaa ja potilas lähetetään päivystyksenä jatkohoitoon sovitusti keuhkosairauksien, sisätautien tai lastentautien osastolle. Jos seulottavalla todetaan tartuttava keuhkotuberkuloosi, altistuneiden kartoitus tapahtuu ”Suositus tuberkuloosin tartunnan jäljityksestä” – ohjeen mukaan (<http://www.julkari.fi/handle/10024/80303>).